

39. VÉGHATÁROZAT.

A lakosságcsere tárgyában létesült Magyar-Csehszlovák Vegyesbizottság a Bratislavában megtartott rendkívüli ülészakájában az 1947. évi június hó 6. napján meghozta az alábbi

39. véghatározatot

a nemzetiségi hovátartozásuk miatt kifogásolt személyek nemzetiségének megállapítására küldött bizottságok szervezéséről és eljárásáról.

I.

(1) A véghatározat hatálybalépésétől számított 15 napi határidő alatt a magyar tagozat a csehszlovák tagozatnak 3 példányban átnyújtja azoknak a személyeknek a jegyzékét, akik magukat szlovák vagy cseh nemzetiségűnek jelentették ki, de akik a rendelkezésre álló adatok szerint valójában ezeknek a nemzetiségeknek egyikéhez sem tartoznak. A jegyzékel ezen személyek legutóbbi lakóhelyének községei szerint és a községeken belül a nevek betűrendjében kell elkészíteni. A névjegyzéknek ezenkívül tartalmaznia kell a szóbanlevő személyek jelentkezési sorszámát. A csehszlovák tagozat a névjegyzék átvételétől számított 15 napi határidő alatt, közölni fogja a magyar tagozattal azokat az eseteket, amelyekre nézve a magyar tagozat részéről tett kifogások alaposságát elismeri.

(2) Az előző bekezdésben említett személyek nemzetiségét az Egyezmény alkalmazása szempontjából két tagú magyar — csehszlovák bizottság (a továbbiakban: Bizottság) állapítja meg. Azok a személyek, akikre vonatkozó kifogást a Vegyesbizottság csehszlovák tagozata elismeri, nem kerülnek megvizsgálásra.

(3) A Magyarország területén működő Bizottságok egyik tagját a Magyar Áttelepítési Kormánybizottság, a másik tagját a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság Magyarországon jelöli ki. Azoknak a személyeknek a nemzetiségét, akik már áttelepültek Csehszlovákiába, új lakóhelyükön kell megvizsgálni; ebben az esetben a Bizottságok egyik tagját a Telepítési Hivatal, a másik tagját a bratislavai Magyar Meghatalmazott jelöli ki.

(4) Annyi Bizottságot kell alakítani, amennyi szükséges, ahhoz, hogy a megvizsgálandó személyek nemzetiségét 30 napon belül a helyszínen megállapíthassák. A vizsgák megkezdésétől számított 5. naptól fogva a Magyar Áttelepítési Kormánybizottság, illetőleg a Telepítési Hivatal körzeti irodáiban állandó bizottságot kell

felállítani azoknak a személyeknek a megvizsgálása céljából, akik a helyszínen működő bizottságok előtt az I. cikk (11) bekezdése szerint nem jelenhettek meg.

(5) A magyar részről kifogásolt személyek jegyzékének átadásától számított 3 napon belül a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság és a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság Magyarországon, illetőleg a Telepítési Hivatal és a Magyar Meghatalmazott érintkezésbe lépnek egymással abból a célból, hogy kidolgozzák a Bizottságok működésére vonatkozó időbeli, térbeli és szervezési tervet, amelynek a bizottsági tagok személyi beosztását is tartalmaznia kell. A terv elkészítését 8 napon belül be kell fejezni. A Csehszlovákiában tartandó vizsgák tervének elkészítésére a Telepítési Hivatal közli a Csehszlovákiába már áttelepült, de az (1) bekezdés értelmében kifogásolt személyek nevét és új lakcímét községenként csoportosítva.

(6) A terv elkészítésénél figyelemmel kell lenni az áttelepítés menetére, úgy, hogy a megvizsgálás lehetőleg még az áttelepítés előtt megtörténjék. A vizsga kezdeti időpontját továbbá akként kell kitűzni, hogy a kifogásra adandó csehszlovák válasz kézhezvétele után 2 nap álljon rendelkezésre a válasznak a névjegyzékeken való keresztülvezetése és a helyszínrre utazó Bizottságokkal való közlése végett.

(7) Irányelvül szolgál, hogy a Bizottság az érdekelt személyeket lakóhelyükön hallgassa meg. Ha az (5) bekezdésben megnevezett szervek a terv elkészítésénél megegyeznek abban és megfelelő szállításezközökről is gondoskodnak, a környező községekben lakó megvizsgálandó személyek valamely központi fekvésű községbe is beidézhetők.

(8) Az érdekelt személyek meghallgatására szolgáló helyiségekről Magyarországon a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság, Csehszlovákiában a Telepítési Hivatal gondoskodik.

(9) A fent említett személyeket a vizsgára Magyarországon a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság, Csehszlovákiában a Telepítési Hivatal szabályszerűen megidézi. Az idézés mintáját az I. számú melléklet tartalmazza. Az idézést a megidézett személy a megvizsgálás alkalmával a Bizottságnak átadja és azt a Bizottság az iratokhoz csatolja.

(10) A nem járóképes betegeket a Bizottság lakásukon hallgatja meg. Ebből a célból be kell jelenteni a Bizottságnál a vizsgára kitűzött időben, hogy az illető személy nem járóképes beteg és a vizsgán való megjelenésében akadályozva van.

(11) Ha a Bizottság több napig tart vizsgát a községben és a megidézett személy a részére kitűzött időben nem jelenhetett meg, megjelenhet bármely napon, amíg a Bizottság a községben működik. Amennyiben a Bizottság a községben működését befejezte és a megidézett személy hiteltérdemlően igazolja, hogy a Bizottság előtt nyomós ok következtében nem jelenhetett meg és ezt a körülményt a Bizottságnak a

vizsga alkalmával bejelentette, a megidézett személynek jogában áll az idézésben megállapított időponttól számított 5—10 napon belül a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság körzeti irodájában (Csehszlovákiában a Telepítési Hivatal körzeti irodájában) ezen véghatározat értelmében való megvizsgálás céljából megjelenni. Rendkívüli és egészen kivételes esetekben, ha valaki nem tud megjelenni a körzeti Bizottság előtt valamely bizonyíthatóan elháríthatatlan akadály miatt, amely a vizsga céljából rendelkezésre álló idő alatt fennállott, az utólagos vizsgára való bocsátása tárgyában a Vegyesbizottság dönt.

(12) Aki az előző bekezdésekben foglalt követelményeknek nem felel meg, áttelepülhet, de nem számít be a quótába.

(13) Aki a nyelvvizsgának nem veti alá magát, nem települhet át. Az I. cikk (2) és (4) bekezdésében megjelölt bizottságok a Vegyesbizottság fegyelmi felügyelete alatt állanak.

II.

(1) A nemzetiség megállapítására vonatkozó eljárást mindazokkal a személyekkel szemben le kell folytatni (I. cikk (1) bekezdés és III. cikk (1) bek.), akik saját jogukon jelentkezhetek áttelepülésre. Ha a feleség nemzetiségi hovatartozását kifogásolták, a Bizottság a feleség nemzetiségét megvizsgálja. A 18 évnél idősebb gyermekek nemzetiségét nem kell külön megvizsgálni, ha a szülőkkel közös háztartásban élnek és az áttelepülő szülők közül az atya szlovák vagy cseh. Ilyen esetekben a gyermek beszámít a quótába. Minden egyéb esetben a 18 évnél idősebb gyermek nemzetiségét meg kell vizsgálni, ha az kifogásolva volt.

(2) A Bizottságba kiküldött tagjaikat az I. cikk (5) bekezdésében megnevezett szervek a vizsga lefolytatásának céljára ellátják a csehszlovák válasznak az I. cikk (6) bekezdésében foglaltak szerint történő keresztülvezetése után a megvizsgálandó személyek községenként csoportosított névjegyzékével. A Bizottságok a vizsgára kijelölt személyeket a névjegyzékek alapján egyenként hallgatják meg, szükség esetében azonossági tanúk jelenlétében, kivétel nélkül minden esetben kizárólag szlovák vagy cseh nyelven. A Bizottság elsősorban a megidézett személyazonosságát vizsgálja meg. Ebből a célból a vizsgáló személyeknek magukkal kell hozniok személyi okmányaikat, ezek között lehetőleg hatóság által kiállított fényképes igazolványt.

(3) A Bizottság a megidézett személy által bementett adatok alapján egyidejűleg 2 példányban magyar és szlovák nyelven kitölti a 2. számú melléklet szerinti kérdőívet. A kérdőív magyar és szlovák nyelven készül. Amennyiben az áttelepülő a Bizottság előtt szlovák vagy cseh nemzetiségűnek jelentkezik, a Bizottságnak meg kell állapítania, hogy a megidézett személy rendelkezik-e a szlovák vagy cseh nyelv legalább elemi ismereteivel. Ez alatt a fogalom alatt azt kell érteni, hogy a kért személy szlovák

vagy cseh nyelven meg tudja magát érttetni a mindennapi életben. Ezt közvetlen beszélgetés alakjában kell megállapítani.

(4) Ha a nyelvvizsga eredményében a Bizottság tagjai egyetértenek, az eredményt a kérdőív 14. rovatában „pozitív” vagy „negatív” szavakkal kell bejegyezni. A 14. rovatához képest a Bizottság megállapítja a kért személy nemzetiségét az Egyezmény alkalmazása szempontjából és azt bevezeti a kérdőív 15. rovatába.

(5) Ha a Bizottság nem egyezik meg a nyelvvizsga eredményében, úgy a kérdőív 14. és 15. rovatában „sporny” (vitás) szót kell bejegyezni. A Bizottság tagjai lehetőleg közösen vagy pedig külön-külön hozzácsatolhatják a kérdőív mindkét példányához megjegyzésüket álláspontjuk indokolásával. Azt a körülményt, hogy a kérdőívhez külön ívet csatoltak, fel kell tüntetni a kérdőíven.

(6) A kérdőívek mindkét példányát a megvizsgált személy és a Bizottság mindkét tagja aláírja. Amint a bizottság munkáját valamely községben bevégezi, a névjegyzékeket közösen záradékolják. A Bizottság a záradékban feltünteteti az eljárás lefolytatását és annak eredményét, külön csoportosítva a pozitív, a negatív és vitás kérdőívek szerint, továbbá feltünteteti a meg nem jelent személyeket. A záradékolt névjegyzékeket a Bizottság mindkét tagja aláírja és a kérdőívekkel és egyéb mellékletekkel együtt külön-külön haladéktalanul felterjesztik az I. cikk (5) bekezdésében megjelölt szerveikhez. A meg nem jelent személyekről közös jegyzőkönyvet vesznek fel és azt, az erre vonatkozó bejelentésekkel együtt haladéktalanul megküldik a Magyar Áttelepítési Kormánybizottság (Csehszlovákiában a Telepítési Hivatal) területileg illetékes körzeti irodájában működő körzeti Bizottságnak.

(7) A vitás ügyeket a telepítési szervek a Vegyesbizottság megfelelő tagozatai útján döntés végett haladéktalanul a Vegyesbizottság elé terjesztik.

(8) A központban működő Bizottságok (I. cikk. 4. bel.) eljárására fentieket megfelelően kell alkalmazni. Ha a körzeti Bizottság két tagja a vizsgárabocsátás tekintetében a távolmaradás okának igazolására nézve nem egyezik meg (O. cikk II. bekezdés). Az ügyet döntés végett azonnal a Vegyesbizottság elé kell terjeszteni az arra vonatkozó okmányokkal együtt.

III.

(1) A Vegyesbizottság csehszlovák tagozatának a jelen véghatározat hatálybalépésétől számított 15 napos határidő áll rendelkezésére, hogy közölje a magyar tagozattal 3 példányban azoknak az eseteknek a jegyzékét, amelyekben szlovák vagy cseh nemzetiségű személyek nemzetisége tévedés folytán a jelentkezési íven, mint magyar van megjelölve. A névjegyzéket ezen személyek legutóbbi lakóhelyének községei szerint és a községeken belül a nevek betűrend-

jében kell elkészíteni. Tartalmaznia kell továbbá a névjegyzéknek a szóban lévő személyek jelentkezésének sorszámát. A névjegyzék jegyzetirovatába be kell jegyezni, hogy az illető személy a nyilatkozatot mikor és milyen módon helyeshítette.

(2) Az előbbi bekezdésben említett személyek megvizsgálása ügyében ugyancsak az I. cikk szerint megalakítandó Bizottságok járnak el. A munkaterv összeállításánál ezeknek a személyeknek a megvizsgálására is figyelemmel kell lenni és a munkatervet úgy kell összeállítani, hogy a megvizsgálás egyidejűleg elvégeztessék.

(3) Az eljárás tekintetében a II. cikkben foglaltak irányadók azzal az eltéréssel, hogy ezeknek a személyeknek a Bizottság előtt meg kell erősíteniük a bejelentett nemzetiség helyesbítését. Bizonyítaniuk kell továbbá, hogy a családjukban használt érintkezési nyelv a cseh vagy szlovák nyelv, vagy pedig e nyelvek egyike a magyar nyelvvel együtt. A szlovák vagy cseh nyelvben való jártasságukról a Bizottság előtt közvetlen beszélgetés útján tanúságot kell tenniük.

(4) A kérdőíveket ezekre a személyekre vonatkozóan is ki kell tölteni és az előbbi bekezdésben említett nyilatkozatot, valamint a cseh vagy szlovák nyelv használatára vonatkozó bizonyítási eljárás eredményét a kérdőívek 16. („Megjegyzés”) rovatába be kell jegyezni. Ilyen esetekben a vizsga eredményét csak akkor lehet pozitívnek tekinteni, ha a kért személy a cseh vagy a szlovák nyelvet jól beszéli.

IV.

Amennyiben a Bizottság egyik tagja a Bizottság munkájára kitézött helyen és időben nem jelenik meg, távolléte idejére a Bizottság jelenlevő tagja dönt.

V.

Ennek a véghatározatnak végrehajtásából származó nyomtatvány- és portó költségeket a Szerződő Felek közösen viselik, az egyéb kiadásokat mindegyik Szerződő Fél maga viseli.

Indokolás:

Ez a véghatározat a lakosságcsere egyezmény végrehajtása tárgyában folytatott magyar-csehszlovák kormánytárgyalások eredményéről felvett megállapodás tervezeten alapul. A határidők rövidségére való tekintettel a Vegyesbizottság ezt a véghatározatot már a mai nappal meghozta és kihirdette, hatályba azonban csak a kormánymegállapodás aláírásának napján lép. A Vegyesbizottság megállapodott abban, hogy a véghatározatot az állam hivatalos lapjaiban (19. véghatározat) legkorábban ezen a napon teszi közzé, de a véghatározatot már most megküldi az illetékes kormányzati és telepítési szerveknek.

A kormánymegállapodás szövegtervezetének megváltozása esetére a Vegyesbizottság a véghatározat megfelelő módosítását tárgyalás alá veszi.

Az I. cikk. (9) bekezdéséhez:

Mindkét tagozat megállapodott abban, hogy az idézést, ha postán küldi ajánlott levélben vagy tértivevénnyel kell küldeni; minden esetben úgy, hogy az idézett fél az idézést lehetőleg 5 nappal a kitűzött időpont előtt megkapja.

A II. cikk (1) bekezdéséhez:

A magyar tagozat a bekezdés 1. mondatával kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedik, hogy olyan önjogú személyek vizsgárabocsátása, akik nem szabályszerűen jelentkeztek, nem praejudikál a hiányzó alaki vagy jogi kellék orvoslására.

A csehszlovák tagozat a feleség nemzetiségének megvizsgálásával kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedik, hogy ebből a vizsgálathól kifolyóan, tekintet nélkül ennek eredményére, nem származhatnak hátrányok sem az áttelepülésre, sem a csehszlovák kormányra az Egyezmény alkalmazása szempontjából.

Az V. cikkhez:

A csehszlovák tagozat fenntartja magának a jogot, hogy a többi közös dologi kiadásnak legalább felét szintén érvényesítse, illetőleg a nemzetiség megvizsgálásával kapcsolatos összes költségek megtérítésére, amennyiben az esetek nagyobb részéből megállapítást nyerne, hogy a nemzetiséggel szemben emelt kifogások nem voltak megalapozottak.

A magyar tagozat utal a június 2. és 4-iki tárgyalási és tanácskozási jegyzőkönyvek tartalmára.

A 2. sz. mellékletéhez (kérdőív):

Mindkét tagozat fenntartja a jogot, hogy azoknál a személyeknél, akiknek nemzetisége a nyelvvizsga letétele után vitás marad, megállapíthasson egyéb tényeket, amelyek a Vegyesbizottság részére tájékoztatásul szolgálhatnak a vitás eseteknek a kormánymegállapodás szerint ex aequo et bono elv alapján való eldöntésre,

Bratislava, 1947. évi június hó 6. napján.

Dr. Péchy s. k.

Dr. Pohánka s. k.

Dr. Geönczeöl s. k.

Dr. Zátúrecký s. k.

(A véghatározat még nem lett közzétéve).